

A biztonságpolitika társadalmi dimenzióiról

**Simó Endre hozzászólása Várhalmi Miklós „A nemzetbiztonsági szolgálatok meghatározó jelentősége a Magyar Köztársaság XXI. Századi biztonsági rendszerében” c. doktori érkezéséről szóló vitában
(Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2010. április 27.)**

Várhalmi Miklós doktori értekezését a nemzetbiztonsági szolgálatok meghatározó jelentőségéről a Magyar Köztársaság XXI. Századi biztonsági rendszerében értékes, előremutató munkának tartom, és elfogadásra ajánlom kisebb kiigazításokkal, pontosításokkal. Legfőbb erényét abban látom, hogy a biztonságpolitika megkerülhetetlen elemeként viszonyul a társadalmi kérdésekhez. A doctorandus demokratikus, nyitott szellemben egyszerre keres választ arra a kérdésre, *hogyan válhatnának a titkosszolgálatok jövőnk biztosítékává, milyen politika szükséges ahhoz, hogy azzá válhassanak, és mi a perspektívája alárendelt helyzetű hazánknak abban a világrendben, amely mélyreható változáson megy keresztül.* A szerző tiszteletre méltóan, a maga összetettségében tárja elénk a kérdést, hogyan lehetne közvetlenebbé tenni a társadalom és a nemzetbiztonsági szolgálatok kapcsolatát a *kölcsönösen előnyös érdekek alapján.* Várhalmi Miklós nemzetépítő szellemben keresi a megoldást.

Én úgy látom, hogy a magyar titkosszolgálatok, továbbá annak a szövetségi rendszernek a speciális szolgálatait, amelyekhez hazánk tartozik, **alapvető társadalometikai problémával** kénytelenek szembesülni: *tevékenységük igazságtartalmával.* Minden racionálisan gondolkodó emberben felmerül a kérdés, kit szolgálok, milyen ügyet szolgálok a hatalmi gépezet részeseként. Társadalmainkat ugyanis alapvető érdekellentétek osztják meg a szerint, hogy ki milyen mértékben részesül a tulajdonból és az anyagi javak velük szorosan összefüggő elosztásából. A felső tízed érdekét szolgálom-e, vagy a bérből és fizetésből élő dolgozó, alkotó, az egész életét ledolgozott nyugdíjas-többség érdekét? Tudjuk, hogy az a világrend, amelyik osztályrészünkül jutott, még nem tűzte napirendre a társadalmi termelés-egyéni kisajátítás ellentmondásának a feloldását. Bizonyos jelek mégis arra engednek következtetni, hogy nem tudja megkerülni az önkorrekciót, mert világméretű kockázatot jelent a demokráciára és a polgári szabadságjogokra nézve a szociális olló, amelyre az jellemző, hogy *a leggazdagabbak egy százaléka akkora jövedelemmel rendelkezik, mint a világnépesség 57 százaléka együttevve.* Beiktatási beszédében az Egyesült Államok elnöke is arra figyelmeztetett, *hogy „Nemzet nem virágozhat sokáig, ha csak a tehetősök érdekét szolgálja”.* Barack Obama azóta tettekre váltotta szavait, és lépéseket tett a nagy pénzügyi csoportok fokozott ellenőrzése felé. Ugyancsak a rendszerkorrekciót, egyszersmind a békét és a közeledést szolgálhatja a *START-3 szerződés* és más olyan megállapodások is, amelyek révén források szabadulhatnak fel alapvető társadalmi szükségletek kielégítésére: az egészségügyi ellátásra, a lakhatásra, az oktatásra, a munkahelyteremtésre, a pusztta megélhetésre. Ha tehát elfogadjuk azt a tézist, miszerint *biztonságunk, ügyünk igazságosságából fakad,* akkor be kell látnunk, hogy

igazunk alátámasztásában még igen sok a teendő, és megkerülhetetlen a társadalmi többség érdekét szolgáló rendszerkorrekció. Módosítani kell az elosztási viszonyokat a dolgozó, alkotó rétegek javára. És nem csak idehaza, ahol a lakosság egyharmada a létminimum alatt él, további egyharmada pedig létminimum közeli szinteken, hanem világméretben is, hiszen – az ENSZ millenniumi fejlesztési céljaival ellentétesen – sem az éhezés, sem a szegénység nem csökken, hanem növekszik, legfeljebb a szélsőséges szegénységet sikerült enyhíteni, hála Kína látványos fejlődésének. Egyetértek Várhalmi Miklóssal abban, hogy a kialakult társadalmi állapotok idehaza és világméretben is biztonsági kockázatot jelentenek. Annál is inkább, mivel a jogos elégedetlenséget könnyen meglovagolhatják szélsőséges hazai, és fundamentalista nemzetközi csoportok, amelyeknek nem a társadalmi igazságosság megteremtése a céljuk, hanem az, hogy erőszakkal legyenek úrrá a társadalmi problémákon, tekintélyuralmi módszerekkel és eszközökkel. Velük szemben meg kell tudni védeni a demokratikus szabadságjogokat, és mindazokat a műszaki eredményeket, csúcstechnológiákat, termelőeszközöket, amelyek a történelmileg ismert igazságtalanság társadalmi viszonyok közepette is megteremtődtek. Ezek a vívmányok ugyanis végső soron az emberiség egyetemes felemelkedését szolgálják. De ahhoz, hogy valóban közös javunkra válhassanak, változtatni kell az igazságtalan nemzetközi gazdasági és kereskedelmi renden, vagyis az uralkodó viszonyokon. Hazánknak érdeke, hogy kivegye a részét ebből a világméretű feladatból. *A helsinki folyamatban tanúsított innovatív képességünket felfrissítve, köztes geopolitikai helyzetünkéből fakadó nemzeti érdekeinkből kiindulva, lépéseket kellene tennünk az együttműködés erősítése felé egy igazságosabb nemzetközi rend megteremtéséért. Ez aktív diplomáciát, önálló gondolkodást és közös cselekvést igényel. Ilyen kezdeményező hozzáállással egyszerre tehetnénk jó szolgálatot a világ biztonságának, és saját biztonságunknak.*

Világpolitikát nem csak a fegyverek erejével lehet alakítani, hanem a szellem és az erkölcs erejével is! Miért ne cselekedhetnénk közösen, civil társadalom és nemzetbiztonsági szereplők egy ilyen új perspektíva feltárásáért? Nem közös érdek? Mert ha az, akkor érdemes volna leülnünk, és beszélnünk róla!

Ahhoz, hogy az emberi és a közösségi jogok demokráciában és szabadságban juthassanak érvényre, nélkülözhetetlen a társadalommal való folyamatos párbeszéd, együtt gondolkodás, közös cselekvés. Várhalmi Miklós e tekintetben helyesen foglalkozik a civil kontrollal, a társadalom minden szférájára kiterjedő polgári ellenőrzéssel, és intézményesítendő formájával, többek között a kétkamarás parlamenttel. A részvételi demokrácia minden autentikus társadalmi mozgalom közös célja az egész világon. Azt szeretnénk elérni, hogy az ember otthon érezhesse magát abban a rendszerben, amelyikben él! Ahhoz, *hogy ez megvalósulhasson, tulajdonhoz kell juttatni a dolgozót! Érvényt kell szerezni az alkotmányban deklarált tulajdoni formák sokféleségének, máskülönben még jobban elmélyülhet a szakadék gazdagság és szegénység, tőkéből és munkából származó jövedelem között.* Tömérdek kenetteljes beszéd hangzik el 1956-ról, csak éppen arról nem esik szó, hogy milyen új horizontokat tárt föl a forradalom a gazdasági élet demokratizálása előtt. Ellenérdekekbe ütközik, ezért feledtetik a munkástanácsok szerepét.

Végül a nemzeti önrendelkezésről szeretnék beszélni. A doktori cím várományosa azt írja, hogy „Soha nem szabad feladni a titkosszolgálatok megfelelő szintű nemzeti önállóságát és függetlenségét”. Véleményem szerint ez nem pusztán akaraton múlik, hanem a mozgástéren, a lehetőségen is. Hazánk alárendelt helyzetben van a nagy nemzetközi trösztökkel, és érdekcsoportokkal szemben. Az ipari termelőeszközök kb. 70 százaléka külföldiek kezében összpontosul. A

privatizálással stratégiai fontosságú szektorok kerültek idegen tulajdonba. Ott tartunk, hogy földünket és a vizünket kell megvédenünk az elidegenítéstől. A magyar alkotmányt több tekintetben felülíró európai uniós alkotmányos szerződést is népszavazás nélkül hagyták jóvá! Szóval felmerül szuverenitásunk miben létének kérdése. Elemi érdekünk fűződik a gazdasági önrendelkezés erősítéséhez. Ebből a szempontból fontos kijelentés hangzott el tegnap a leendő új miniszterelnök szájából: „sem a Nemzetközi Valutaalap, sem az Európai Unió pénzügyi vezetése nem a főnökünk”. Várhalmi Miklós dolgozatából is kisugárzik, hogy hazánknak is joga van a nemzeti fejlődéshez, a felelős politikának pedig kötelessége érvényt szerezni ennek az alapvető nemzeti jognak. Véleményem szerint helyre kell állítani a stratégiai ágazatok feletti nemzeti ellenőrzést, akár a szektorok újraállamosításával is. Mérsékelni kell az ország kiszolgáltatottságát, és higgadt, céltudatos, következetes politikával erősíteni kell nemzeti pozícióinkat. Ehhez nem csak a nemzet érdekeiből erőt merítő politikai bátorságra van szükség, hanem új erkölcsi alapállásra, képességre az együtt gondolkodásra az értékteremtő rétegekkel, azaz a részvételi demokrácia valódi kibontakoztatására. Nagy feladat vár ránk, és nincs más, aki elvégezhethné helyettünk.

Várhalmi Miklós dolgozata arra inspirált, hogy ezeket a gondolatokat osszam meg Önökkel, mint közgazdász, újságíró, és a Magyar Szociális Fórum szervezője.